

ØSTRE LANDSRETS 23. AFDELING

Advokat
Anders Valentiner-Branth
Philip Heymans Allé 7
Postboks 191
2900 Hellerup

Den 19. september 2013
Init BES

Vedrørende J.nr. 23. afd. B-626-12 (Deres j.nr. 153409):

Energinet.dk
(advokat Anders Valentiner-Branth)
mod
Vejdirektoratet
(Jano, Sarah)

Vedlagt fremsendes dombog

Med venlig hilsen

Ejner Enemark Sørensen
kontorfuldmægtig

B0626011 - BES

**UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS DOMBOG**

D O M

Afsagt den 19. september 2013 af Østre Landsrets 23. afdeling
(landsdommerne Tine Vuust, Gunst Andersen og Ann-Britt Belisario (kst.)).

23. afd. nr. B-626-12:

Energinet.dk

(advokat Anders Valentiner-Branth)

mod

Vejdirektoratet

(advokat Sarah Jano)

Indledning og parternes påstande

Denne sag, der er anlagt ved Københavns Byret den 29. september 2011, er ved kendelse af 17. februar 2012 henvist til behandling ved Østre Landsret i medfør af retsplejelovens § 226, stk. 1.

Sagen drejer sig om, hvem der skal betale for de udgifter, der var forbundet med udførelsen af en aflastningskonstruktion til beskyttelse af kabelanlæg i forbindelse med en motorvejsudvidelse, og hvilke fremtidige vilkår der skal gælde for kabelanlægget, der tidligere var placeret i kommunalt ejede arealer, men efter ekspropriation med henblik på motorvejsudvidelsen er placeret i vejareal.

Sagen har været behandlet af Ekspropriationskommissionen, der afsagde kendelse den 19. oktober 2010, og dernæst af Taksationskommissionen.

Sagsøgeren, Energinet.dk, har nedlagt følgende principale påstande:

- 1) Sagsøgte, Vejdirektoratet, tilpligtes at anerkende, at gæsteprincippet er fraveget ved deklARATION af 27. november 2006, tinglyst den 11. januar 2007, og
- 2) Vejdirektoratet tilpligtes at anerkende, at Energinet.dk's rettigheder i henhold til deklARATIONEN af 27. november 2006, tinglyst den 11. januar 2007, fortsat består efter ekspropriation til anlæggelse af ny forbindelsesrampe mellem Helsingørmotorvejen/Lyngby Omfartsvej og Motorring 3 (Vintapperrampen).

Energinet.dk har nedlagt subsidiær påstand om, at Vejdirektoratet tilpligtes at anerkende, at de af Vejdirektoratet planlagte tilpasninger af vejprojektet med henblik på at tage hensyn til Energinet.dk's ledninger i forbindelse med etablering af ny forbindelsesrampe mellem Helsingørmotorvejen/Lyngby Omfartsvej og Motorring 3 (Vintapperrampen) ikke er ledningsarbejder omfattet af gæsteprincippet.

Sagsøgte, Vejdirektoratet, har påstået frifindelse.

Vejdirektoratet har endvidere nedlagt selvstændig påstand om, at Energinet.dk tilpligtes at anerkende, at Energinet.dk skal afholde udgifterne til etablering af aflastningskonstruktionen omkring 3 stk. 132 kV kabler på matr. nr. 5 bf og 5 bg Vangede, godkendt af Ekspropriationskommissionen vedrørende hovedlandevejsanlæg på Øerne ved forretningen den 7. oktober 2010.

Heroverfor har Energinet.dk nedlagt påstand om frifindelse.

Sagsfremstilling

I 2009 blev det besluttet, at Vejdirektoratet skulle etablere en ny rampeforbindelse mellem Helsingørmotorvejen/Lyngby Omfartsvej og Motorring 3. Arbejdet blev igangsat på grundlag af et aktstykke tiltrådt af Finansudvalget den 12. marts 2009 og indebar etablering af den såkaldte "Vintapperrampe" på blandt andet et privat areal, matr.nr. 5 bf og 5 bg Vangede, der dengang tilhørte Gentofte kommune.

På matr. nr. 5 bf og 5 bg Vangede lå Energinet.dk's 132 kV jordkabler. Kabelanlægget var projekteret af NES A, men ejerskabet blev overdraget til DONG Energy og i 2007 til Energinet.dk. På et møde den 15. februar 2010 mellem blandt andre Dong Energy, Energinet.dk og Vejdirektoratet var parterne enige om, at kablerne var placeret i en sådan dybde, at der skulle tages specielt hensyn hertil før anlæg af rampen. Af en udskrift af forhandlingsprotokollen for Ekspropriationskommissionen vedrørende hovedlandevejsanlæg på Øerne fra et møde den 7. oktober 2010 fremgår blandt andet, at parterne var enige om en teknisk løsning i form af en aflastningskonstruktion, hvorved der blev etableret en spunsvæg på begge sider af kablerne, således at der mellem spunsvæggene støbtes et betondæk. Herved kunne kablerne efter ønske fra Energinet.dk blive liggende på trods af vejanlægget. Aflastningskonstruktionen skønnedes at koste cirka 500.000 kr. På mødet besluttede ekspropriationskommissionen, at kabelanlægget skulle forblive, hvor det var, og sikres med de beskrevne afværgeforanstaltninger.

Parterne blev ikke enige om, hvem der skulle betale for aflastningskonstruktionen, eller hvilke vilkår der fremover skulle gælde for jordkablerne. Ekspropriationskommissionen afsagde kendelse herom den 19. oktober 2010. Denne afgørelse blev efterfølgende indbragt for Taksationskommissionen for Sjælland m.v., der den 30. marts 2011 afsagde kendelse i sag nr. Ta I 19/10 mellem Energinet.dk og Vejdirektoratet vedrørende betalingsspørgsmålet m.v. i forbindelse med etablering af rampeforbindelsen mellem Helsingørmotorvejen/Lyngby Omfartsvej og Motorring 3 (Vintapperrampen). Af kendelsen fremgår blandt andet:

”Indledende bemærkninger – gæsteprincippet

Taksationskommissionen bemærker, at der endnu ikke er foretaget ekspropriation til anlæggelse af Vintapperrampen, samt at de endelige omkostninger ved udførelse af spunsvægge og betondække ikke er oplyst. Taksationskommissionens kendelse kan derfor kun tage stilling til de principper, der skal gælde for betalingsspørgsmålet, og til, hvem der skal pålægges betalingsforpligtelsen, under forudsætning af at der foretages ekspropriation til anlæggelse af rampen og gøres brug af den tekniske løsning med spunsvægge og betondække, som er tiltrådt af Ekspropriationskommissionen.

Som fastslået af Højesteret i bl.a. U 2009.2978 H er gæsteprincippet betegnelsen for en udfyldende regel, der finder anvendelse i tilfælde, hvor der uden vederlag er givet tilladelse til at anbringe en ledning på en ejendom, der ikke tilhører ledningsejeren. Reglen indebærer, at ledningsejeren som gæst skal bære de nødvendige ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af det areal, hvor ledningen er anbragt. Hvis ledningsejeren ikke ønsker at betale for ledningsarbejder, må ledningsejeren godtgøre, at man ikke er »gæst«.

men at man har en egentlig ret til ledningens tilstedeværelse, f.eks. som følge af en aftale herom med arealejeren.

Deklarationen af 27. november 2006

Energinet.dk's ledninger er blevet anbragt på det areal, hvor Vintapperrampen skal anlægges, uden at der er betalt vederlag herfor til Gentofte kommune, som daværende ejer af arealet. Udgangspunktet er derfor, at gæsteprincippet som den udfyldende regel finder anvendelse, medmindre Energinet.dk kan godtgøre, at have en egentlig ret til ledningernes tilstedeværelse. Det er herefter spørgsmålet, om den tinglyste deklARATION af 27. november 2006 indebærer en aftalt fravigelse af gæsteprincippet, der giver Energinet.dk en egentlig ret til at have ledningerne på arealet.

Når ledninger er anbragt uden vederlag, må der som udgangspunkt være en formodning for, at de er anbragt i henhold til gæsteprincippet. En fravigelse af gæsteprincippet må forudsætte, at deklARATIONen tilføjer en retsstilling, som ikke allerede følger af gæsteprincippet. Da en fravigelse af gæsteprincippet kan være ganske byrdefuld for arealejeren, der ikke har fået vederlag for at tåle begrænsningerne i arealanvendelsen, må en fravigelse endvidere forudsætte, at der er forholdsvis klare holdepunkter for, at en sådan er tilsigtet.

Taksationskommissionen finder ikke, at Energinet.dk har godtgjort, at Gentofte kommune ved at acceptere anbringelsen af ledningerne har fraskrevet sig sine rettigheder i henhold til gæsteprincippet. At deklARATIONen – som fremhævet af Energinet.dk under proceduren – giver ret til »at lade anbringe og opretholde« ledningerne, fjører ikke noget til den ret, som allerede følger af gæsteprincippet. Det samme gælder bestemmelsen om, at »[n]år anlægget ikke længere bruges, og lodsejeren anmoder herom, er Selskabet forpligtet til at aflyse deklARATIONen og fjerne anlægget.« Retten til at være gæst må antages kun at omfatte ledninger, der bruges eller skal bruges, og bestemmelsen angiver ikke en fravigelse af gæsteprincippet i de tilfælde, hvor der – mens ledningerne er i brug – skal foretages ledningsarbejder som følge af en ændret anvendelse af arealet.

Herudover er Taksationskommissionen enig med Ekspropriationskommissionen i, at deklARATIONen må anses som en sædvanlig beskyttelsesdeklARATION, der fastlægger parternes omsorgsforpligtelser i forbindelse med ledningernes tilstedeværelse i arealet, uden at tage stilling til, hvem der skal bære ledningsarbejder, som er nødvendiggjort af en ændret arealanvendelse.

På denne baggrund er Taksationskommissionen enig med Ekspropriationskommissionen i, at ledningerne fra tidspunktet for deres placering på arealet har været omfattet af det ulovbestemte gæsteprincip.

Ledningernes fremtidige status

Som anført finder Taksationskommissionen, at ledningerne i forhold til Gentofte kommune som ejer af arealet er omfattet af gæsteprincippet. Som anført af Ekspropriationskommissionen følger det af Højesterets dom i U2009.2978H, at en erhverver – herunder ved ekspropriation – af en fast ejendom som udgangspunkt indtræder i overdragerens rettigheder og forpligtelser vedrørende ejendommen. Endvidere følger det af Højesterets dom, at vejlovens § 106, stk. 1, ikke kan antages at indskrænke gæsteprincippet, således at vejmyndigheden skulle være afskåret fra at påberåbe sig princippet i tilfælde, hvor ledningen

ligger i et areal, som ikke var vejareal inden erhvervelsen. Som følge heraf vil ledningerne også efter en ekspropriation til anlæggelse af Vintapperrampen være omfattet af gæsteprincippet. Da ledningerne vil komme til at ligge i offentligt vejareal, bliver de efter ekspropriationen omfattet af gæsteprincippet i vejlovens § 106, stk. 1.

Betaling for foranstaltninger i forbindelse med, at rampen krydser ledningerne

Da såvel ledningerne som Vintapperrampen er væsentlige infrastrukturanlæg med betydelige samfundsmæssige funktioner, finder Taksationskommissionen, at den mest hensigtsmæssige løsning – bedømt såvel ud fra parternes interesser som ud fra almindelige samfundshensyn – ville være en ligelig fordeling mellem Vejdirektoratet og Energinet.dk af udgifterne til udførelsen af arbejderne med spunsvægge og betondække, som Ekspropriationskommissionen har tiltrådt. Der er imidlertid ikke i gældende lovgivning eller retspraksis hjemmel for en sådan fordeling. Taksationskommissionen må derfor ud fra gældende ret afgøre, hvem af parterne der skal bære udgifterne.

Da gæsteprincippet som nævnt ikke kan anses for fraveget, er udgangspunktet, at Energinet.dk som ledningsejer skal betale for nødvendige ledningsarbejder m.v. I dette udgangspunkt gælder dog visse begrænsninger.

Som anført af Ekspropriationskommission er betalingspligten berørt i Østre Landsrets dom af 20. juni 2008 (Motorring 3 – optrykt i U2009.2978H) vedrørende Transportministeriets påstand 2. Landsretten anførte bl.a.: »Det følger af gæsteprincippet, at en anlægsmyndighed ved projektering af og udførelse af et anlægsprojekt har pligt til at tage hensyn til ledningsejernes interesser.« Østre Landsret har endvidere i utrykt dom af 29. juni 2007 [...] anført, at »...det følger af gæsteprincippet, at en anlægsmyndighed ved udførelse af et anlægsprojekt har pligt til at tage hensyn til ledningsejernes interesser, og at dette er en forudsætning for, at anlægsmyndigheden kan påberåbe gæsteprincippet i forhold til ledningsejeren.« En vis forpligtelse for anlægsmyndigheden til at tage hensyn til ledningsejeren er også angivet i Højesterets dom i U2010.570H (Toppevad Bro), hvor Højesteret anfører: Der er ikke »...grundlag for at antage, at vejmyndigheden ved gennemførelsen af projektet af hensyn til ledningsejeren burde have valgt en anden teknisk løsning«.

Som indholdet af gæsteprincippet er fastlagt af bl.a. Højesteret i U2009.2978H, kan der efter Taksationskommissionens opfattelse ikke af gæsteprincippet i sig selv udledes nogen pligt for anlægsmyndigheden til hensyntagen til ledningsejeren. Som anført ovenfor følger det blot af gæsteprincippet, at ledningsejeren som gæst skal bekoste ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af det areal, hvor ledningen er anbragt. En pligt til hensyntagen kan derimod følge af retsforholdet i øvrigt mellem anlægsmyndigheden og ledningsejeren. En pligt til hensyntagen kan således følge af privatretlige regler om loyalitetspligt eller af det offentligretlige proportionalitetsprincip.

Matr.nr. 5 bf og 5 bg Vangede, hvor ledningerne er beliggende, er kommunalt ejede arealer, der anvendes til genbrugsplads. Taksationskommissionen lægger derfor til grund, at Gentofte kommune har indgået en privatretlig aftale med den daværende ledningsejer om anbringelse af ledningerne uden vederlag. Som følge heraf må aftalen om ledningernes tilstedeværelse på arealet som ud-

gangspunkt behandles efter privatrettens almindelige regler. Heraf følger bl.a., at Energinet.dk's ret til ledningsanbringelse på arealet uden vederlag må betragtes som et gaveløfte, samt at Gentofte kommune har en loyalitetsforpligtelse over for Energinet.dk – dvs. en forpligtelse til at tage rimeligt hensyn til Energinet.dk's interesser og beskytte Energinet.dk mod at lide tab, der falder uden for de almindelige og påregnelige følger af aftalen.

Vejdirektoratet overtager arealet ved ekspropriation. Derved indtræder Vejdirektoratet i Gentofte kommunes rettigheder og pligter i henhold til aftalen med Energinet.dk. Dette følger af Højesterets dom i U2009.2978H vedrørende gæsteprincippet, og det følger af almindelige formueretlige principper om kreditorskifte og automatisk debitorskifte ved tinglyste ejendomsbyrder, der påhviler fast ejendom – i dette tilfælde den tinglyste deklaration, der ifølge Ekspropriationskommissionens beslutning af 7. oktober 2010 ikke fjernes ved ekspropriationen. Som følge heraf gælder der også en loyalitetspligt for Vejdirektoratet.

Energinet.dk ønsker, at ledningerne forbliver uforandrede i arealet, hvilket Vejdirektoratet har accepteret. Parterne er i fællesskab nået frem til en teknisk løsning, der indebærer, at der etableres spunsvægge på hver side af ledningerne, og at der mellem spunsvæggene støbes et betondæk. Derved forstærkes kablerne, idet den lodrette belastning fra trafikken på rampen føres direkte til spunsvæggene. Herved undgås skadelig belastning af kablerne, der derfor kan blive liggende. Den tekniske løsning har været forelagt Ekspropriationskommissionen, der har besluttet, at ledningerne ikke skal omlægges, men at anlægget skal sikres ved etablering af spunsvægge og trykaflastningsplade efter nærmere aftale mellem parterne.

Vejdirektoratets loyalitetspligt over for Energinet.dk indebærer som nævnt, at direktoratet er forpligtet til at vælge en udførelse af anlægsprojektet, der beskytter ledningsejeren mod udgifter, der ikke er almindelige og påregnelige følger af aftalen om tilstedeværelsesret for ledningerne. Da gæsteprincippet finder anvendelse, er det en almindelig og påregnelig følge af deklarationen, at Energinet.dk må betale for fjernelse af ledningerne i forbindelse med, at arelets anvendelse ændres ved anlæggelse af rampen. Vejdirektoratet er – i stedet for blot at kræve ledningerne fjernet – forpligtet til loyalt at finde en udførelse af rampen, der begrænser Energinet.dk's udgifter. Taksationskommissionen finder – under hensyn til, at rampen nødvendigvis skal krydse ledningerne og skal placeres det pågældende sted, hvor mulighederne for alternative udformninger af rampen er stærkt begrænsede – at Vejdirektoratet ved den af Ekspropriationskommissionen godkendte løsning har opfyldt sin loyalitetspligt over for Energinet.dk.

Som anført ovenfor følger det af gæsteprincippet, at ledningsejeren skal bære de ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af det areal, hvor ledningen er anbragt. Dette er endvidere i vejlovens § 106, stk. 1, formuleret således, at ledningsejeren skal bære »...[a]rbejder på ledninger i eller over kommuneveje, herunder nødvendig flytning af ledninger m.v. ...«.

Taksationskommissionen finder det godtgjort, at en forstærkning af ledningerne med betondækket må anses for nødvendige arbejder, når ledningerne ikke

- 7 -

fjernes, da der kun vil være mellem 0,6 og 1,2 m mellem underkanten af det vej bærende lag og overkanten af ledningerne. Afstandskravet til 132 kV-kabler er efter det oplyste som udgangspunkt 1,0 m.

Hvis de af Ekspropriationskommissionen godkendte arbejder herefter kan anses for ledningsarbejder i gæsteprincippets forstand, skal Energinet.dk betale for arbejderne.

Efter Taksationskommissionens vurdering kan gæsteprincippet ikke være begrænset til arbejder, som består i en egentlig fjernelse eller omlægning af ledningerne. »Arbejder på ledninger« må også omfatte foranstaltninger omkring ledningerne, der – af hensyn til ledningsejeren – har til formål at undgå at fjernes eller flytte ledninger. Arbejder, som ikke er nødvendige for vejprojektets gennemførelse, men som alene eller i det væsentligste tjener til at hindre eller begrænse fjernelse eller omlægning af ledninger, må derfor anses for at være nødvendige arbejder i gæsteprincippets forstand. I modsat fald ville Vejdirektoratets pligt til loyalt at vælge andre egnede foranstaltninger – der indebærer, at ledningen ikke flyttes eller fjernes – ikke blot føre til, at ledningsejerens forpligtelse efter gæsteprincippet lempes, men til at den vederlagsfri anbringelsesret for ledningsejeren mod at betale for nødvendige ledningsarbejder ændres til en forpligtelse for Vejdirektoratet (gavegiveren) til at betale for de foranstaltninger, der fører til, at ledningsejeren ikke behøver at flytte ledningen. Dette ville stride imod det gaveprincip, som er aftalegrundlaget for ledningens placering i arealet, og det ville i væsentlig grad udhule eller helt tilsidesætte gæsteprincippet. En så vidtgående retsvirkning kan efter Taksationskommissionens opfattelse ikke følge af den kontraktsretlige loyalitetsforpligtelse. Hvis Energinet.dk ville have sikret sig en sådan retsvirkning, skulle det have været aftalt – eventuelt mod vederlag.

Taksationskommissionen lægger herved også vægt på, at Højesteret i U 2007.3009H - i hvert fald forudsætningsvis – har fastslået, at der i gæsteprincippet er hjemmel til at pålægge ledningsejeren at betale udgifter for arbejder, der ikke indebærer fjernelse eller omlægning af ledninger. I sagen fandt Højesteret, at en ledningsejer – med henvisning til gæsteprincippet i vejlovens § 106, stk. 1 – skulle betale omkostninger til forstærkninger af ledninger, der ikke blev fjernet eller om lagt. Forstærkningerne blev udført ved, at kablerne blev gravet fri, hvorefter der blev etableret trækrør omkring ledningerne, som blev omstøbt med beton (såkaldt bloklægning). Taksationskommissionen finder, at den tekniske løsning vedrørende Vintapperrampen med etablering af spuns-vægge og et betondække til forstærkning af ledningerne i væsentlig grad er sammenlignelig med den ledningsforstærkning, der er omhandlet i U2007.3009H, og at ledningsforstærkningen i forhold til gæsteprincippet derfor må anses for ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af etableringen af rampen.

Herefter følger det af gæsteprincippet, at *udgifterne til ledningsforstærkningen (af Vejdirektoratet anslået til ca. 500.000 kr.) skal afholdes af Energinet.dk som ledningsejer.*

Taksationskommissionen er enig med Ekspropriationskommissionen i, at Cityringlovens § 7, stk. 5, er en særlovsbestemmelse, der ikke har direkte betydning for denne sag.

Sammenfattende finder Taksationskommissionen således, at udgifterne til ledningsforstærkningen skal afholdes af Energinet.dk.”

I 1962 blev der tinglyst en deklaration på matr.nr. 5 f, Vangede By og Sogn, om, at NESAs havde en uopsigelig tilladelse til på ejendommen at opsætte master til bæring af et indtil 10 m bredt ledningsnet til brug ved fremførelse af elektricitet (højspændingsledninger) samt til at efterse og vedligeholde anlægget. Det var i deklarationen endvidere bestemt, at det areal, der var beliggende under ledningsnettet samt 5 meter uden for dette til begge sider, ikke måtte benyttes til bebyggelse m.v. eller til beplantning med vækster, der kom ledningerne nærmere end 3 meter. En fortrykt bestemmelse i deklarationen om, at selskabet skulle yde erstatning til ejeren af ejendommen, var overstreget. Deklarationen var underskrevet af Gentofte kommunalbestyrelse som arealejer.

På et internt møde den 14. oktober 2002 mellem repræsentanter for Gentofte kommune og NESAs blev der drøftet et forslag fra NESAs om kabellægning af højspændingsledningerne. Af et notat fra mødet fremgår blandt andet:

”Også fra Gentofte kommunens side var der stor interesse og en absolut positiv indgang til projektet. Vi orienterede om forslaget til tracé gennem kommunen, idet vi fortalte, at kabellægningen vil starte nordfra i 2003 og først i 2004 kommer til Gentofte. Baggrunden er, at vi anser det for mest kompliceret i den sydlige ende af tracéet, da myndighedsgodkendelserne forventes at tage længere tid her.

Orienteringen afstedkom følgende bemærkninger fra Kommunens side:

...

- Omkring passagen af motorvejen/rundkørslen oplyste de, at vejdirektoratet har nogle planer om i forbindelse med udvidelse af motorringvejen, at ændre vejen omkring rundkørslen. De kender dog ikke de konkrete planer og foreslå, at NESAs taler med Vejdirektoratet. Vi vil kontakte Vejdirektoratet.
- Ved kommunens genbrugsplads går ledningerne i dag over containere i den østlige del af pladsen. Kabeltracéet foreslås på samme sted. Det vil betyde en opgravning på omkring en måned. Kommunen forudså vanskeligheder med at indskrænke containerpladsen i så lang tid, og en rørlægning så opgravningen kan klares på ca. en uge kan overvejes. Kommunen oplyste desuden, at udkørslen til Vinagervej skal holdes åben, så containere kan udskiftes.

...

- Kommunen oplyste desuden, at mellem de 2 tracéer ligger to hovedvandledninger på hver 80 cm. i diameter. Ved fjernelse af fundamenterne skal der udvises meget stor forsigtighed, idet en skade på en hovedvandledning ville være en katastrofe såvel forsyningsmæssigt som lokalt på det pågældende sted. Der var derfor enighed om, at der skal ske et tæt samarbejde mellem Gentofte kommune og projektet om dette.

Af et af NESA udarbejdet notat af 22. oktober 2002 om valg af kabeltracé og omfang af kabellægning fremgår blandt andet:

"3.1. Forhold vedr. "Principper for etablering og sanering af højspændingsanlæg"

...

Ad 3 Frigørelse af arealer

Det eksisterende luftledningsanlæg består, som tidligere nævnt på en stor del af strækningen af 2 parallelle ledninger fremført med ca. 30 m afstand, dvs. luftledningssystemets deklarationsareal spænder over et ca. 60 m bredt bælte, herved lægger linien beslag på et større område, hvor der ikke kan foretages bebyggelse.

På den ca. 2,5 km. lange strækning fra Klampenborgvej og frem til Lundtoftevej beslaglægger de eksisterende luftledninger således et ret betragtelig areal, som kan frigøres, idet et kabelanlæg vil beslaglægge et op til ca. 5 m bredt bælte. Lyngby-Taarbæk Kommune har planer om at etablere ca. 100 ungdomsboliger på arealet."

Der blev i oktober til december 2002 afholdt tre møder mellem NESA og Vejdirektoratet, hvor man drøftede kabeltracéets placering i forhold til den påtænkte udvidelse af motorvejsnettet.

Af notat af 17. oktober 2003 fra et møde mellem Vejdirektoratet og NESA den 8. oktober 2003 fremgår blandt andet, at parterne var opmærksomme på, at der i kabelprojektet skulle tages hensyn til en eventuel kommende "sløjfe" fra Lyngbyvej, selvom den ikke var med i den på daværende tidspunkt gældende anlægslov, ligesom man var enige om en koordinering af kabel- og anlægsarbejderne, så luftledningerne ikke kom til at genere anlægsarbejdet.

Den 11. august 2004 meddelte Energistyrelsen tilladelse til den påtænkte kabellægning af højspændingsledninger mellem Gentofte og Hørsholm.

- 10 -

Gentofte kommune bekræftede i mail af 9. marts 2005, at man kunne principgodkende den af NESA foreslåede linjeføring af kablet. Den 27. november 2005 underskrev Gentofte kommune en deklaration for 132 kV elkabler, som den 11. januar 2007 blev tinglyst på matr.nr. 5 bf og 5 bg. Af deklarationen fremgår blandt andet:

"Gentofte kommune meddeler herved med bindende virkning for nuværende og efterfølgende ejere

DONG Energy Nord Elnet
CVR nr. 211158739

(i det følgende kaldt Selskabet) eller den, til hvem Selskabet måtte overdrage sine rettigheder, ret til på ejendommene matr. nr.:

5a, 5bf, 5bg, 3f [med håndskrift rettet til 8df] og 31f, Vangede

at lade anbringe og opretholde et 132 kV kabelanlæg samt et lyslederkabelanlæg med fornødent tilbehør.

Anlægget og dets omtrentlige placering fremgår af vedhæftede planer.

Selskabet har til enhver tid ret til uhindret at efterse, vedligeholde og udskifte det omhandlede anlæg.

Ejer forpligter sig til at respektere de begrænsninger i brugen af arealet over og omkring kablet, som lovgivningen til enhver tid foreskriver.

Jorden over kabelanlægget kan altid udnyttes til dyrkning af afgrøder, herunder behandling med almindelige redskaber.

Der må på arealet over kabelanlægget og i en vandret afstand på 1 m til begge sider for kabelanlæggets midtlinie, svarende til en samlet bredde på 2 m.

- ikke opføres bygninger
- ikke etableres veje eller foretages terrænændringer, hverken ved afgravning eller påfyldning uden efter nærmere aftale med Selskabet
- ikke foretages grubning, dræning, boringer eller andet, hvor der er risiko for kabelanlægget, uden at det er anmeldt til Selskabet senest 8 dage før arbejdsbegyndelse. Selskabet skal herefter for egen regning påvise eller - om nødvendigt - frilægge kabelanlægget.
- ikke foretages skovrejsning eller anden beplantning, uden at lodsejeren har kontaktet Selskabet med henblik på at aftale nærmere vilkår for etablering af beplantningen.

Skader opstået ved anlæggets etablering, vedligeholdelse, udskiftning eller fjernelse udbedres ved Selskabets foranstaltning

Påtaleberettiget med hensyn til overtrædelse af denne deklarations bestemmelser er Selskabet, eller hvem man måtte overdrage sine rettigheder.

Nærværende deklaration er Selskabet berettiget til at lade tinglyse som servitutstiftende på ejendommene.

Med hensyn til de på ejendommene hvilende servitutter og behæftelser af enhver art henvises til tingbogen.

Nærværende deklaration respekterer prioritering og omprioritering.

Når anlægget ikke længere bruges, og lodsejeren anmoder herom, er Selskabet forpligtet til at aflyse deklarationen og fjerne anlægget."

Ved brev af 9. november 2006 rettede NESAs rådgivere henvendelse til Gentofte kommune vedrørende tinglysning af en allonge til deklarationen, idet man anførte blandt andet:

"Da kablet efter aftale med Vejdirektoratet på visse steder er placeret i vejbyggeliniearealet, skal der foruden deklarationen også tinglyses en allonge, fjernelsesbestemmelse, til deklarationen.

Dette gøres i praksis efter at deklarationen er tinglyst med henvisning til dens tinglysningsdato. Jeg skal derfor bede kommunen om også at underskrive vedlagte allonge."

Allongen blev af Gentofte kommune underskrevet den 27. november 2006 og tinglyst den 11. januar 2007 på ejendommene matr.nr. 5 a, 8 df og 31 f Vangede. Det fremgår af allongen blandt andet:

"Fjernelsesbestemmelse

Vejdirektoratet har med hjemmel i vejlovens § 42 (lovbekendtgørelse nr. 671 af 19.08.1999), dispenseret fra byggeliniebestemmelser, der gælder for:

Motorringvej 3

Dispensationen er givet til etablering af et 132 kV kabelsystem samt lyslederanlæg med fornødent tilbehør på matr.nr. 5a, 8df, 8dr og 31f Vangede.

Kablets placering er vist på deklarationens rids. Ud for motorvejens km 36.410 til km 37.080 er kablet placeret indenfor byggeliniearealet.

Det er et vilkår for dispensationen, at 132 kV kabelsystemet placeret i byggeliniearealet skal fjernes/omlægges af den til enhver tid værende ledningsejer uden udgift for vejmyndigheden, hvis ændring af vejforholdene, herunder etablering af vejudstyr, eller hensynet til færdselens tarv gør det nødvendigt."

- 12 -

Der er enighed mellem parterne om, at de i denne sag omhandlede arealer, matr.nr. 5 bf og 5 bg, på daværende tidspunkt ikke var placeret i byggelinjearealerne.

I forbindelse med Ekspropriationskommissionens behandling af sagen den 7. oktober 2010 oplyste Gentofte kommunes repræsentant på forespørgsel fra kommissarius følgende:

”... at det har været undersøgt, om der i kommunens sagsakter er noteret noget, som kan belyse, hvorledes kommunen har opfattet retsvirkningerne af den tinglyste deklaration. Der findes imidlertid ingen notater herom. Der er ingen af de involverede medarbejdere, der mindes, at der fra kommunens side er tilkendegivet noget om, at kommunen har frasagt sig gæsteprincippet. Man har dog heller ikke grundlag for at påstå, at der er tilkendegivet noget om det modsatte.”

Arealerne matr.nr. 5 bf og 5 bg blev ved en ekspropriationsforretning den 21. juni 2011 eksproprieret med henblik på etablering af ”Vintapperrampen”.

Af brev af 14. november 2011 fra Gentofte kommune, underskrevet af park- og vejchef Niels Christian Koefoed, til advokatfirmaet Horten, fremgår blandt andet:

”Det har desværre ikke været muligt at lokalisere en sag i Gentofte kommunes journalsystem vedrørende forholdet på Ørnegårdsvej 17. Alle, der har været involveret i sagen, og som stadigvæk er ansat i Gentofte kommune eller Nordvand (som tidligere var Forsyningsafdelingen i Gentofte kommune) er blevet spurgt. Ingen kan huske, at der er oprettet en journalsag på forholdet. Ingen har mere papirer liggende vedrørende sagen.”

Den 5. januar 2012 skrev Gentofte kommune til Energinet.dk i anledning af, at man havde besluttet at ombygge den genbrugsstation, som var beliggende på matr. 5 bf og 5 bg, i Vangede. Det fremgår heraf blandt andet:

”Vi er bekendt med, at der ligger et 132 kV-anlæg bestående af tre ledninger på grunden, som tilhører Energinet.dk. Anlægget ligger efter gæsteprincippet jfr. vedlagte Taksationskendelse, hvorfor alle merudgifter som følge af anlægget skal afholdes af Energinet.dk.

...

Vores rådgiver har en formodning om, at der er behov for beskyttelse af jeres ledninger under byggeriet og evt. i forhold til den fremtidige genbrugsplads.

...

Udførelse af en eventuel beskyttelse udført af Energinet.dk skal koordineres og godkendes i forhold til vores totalentreprise. Alternativt kan vi tilbyde at indarbejde jeres krav i vores udbud af totalentreprisen, og der kan ske en afregning af disse specifikke arbejder til Gentofte kommune.”

Som svar på kammeradvokatens henvendelse af 17. april 2013 fremkom Gentofte kommune ved park- og vejchef Niels Christian Koefoed den 23. april 2013 med en udtalelse, hvoraf fremgår blandt andet:

”Hensigten fra Gentofte kommune side var, at det almindelige gæsteprincip skal være gældende, hvilket også er tilfældet med andre lignende deklarerationer, som Gentofte kommune indgår. Gentofte kommune havde selvsagt ikke til hensigt at indgå en deklareration, som stillede kommunen (og eventuelle efterfølgende ejere af arealet) dårligere end hvad der er gældende for de strækninger, hvor ledningerne er placeret i et offentligt vejareal. Som det fremgår af tegningsmaterialet (deklarerationens bilag) er også kabelanlæggets placering i offentlig vej (Mariebjergvej og Motorring 3) angivet, hvilket yderligere underbygger, at det ikke var hensigten at sondre mellem om kabelanlægget blev lagt i et offentligt vejareal eller i et kommunalt ejet areal. Som det ses, blev der ikke pålagt nogen byrder ved vederlagsfrit at lade ledningsejeren kabellægge på kommunalt ejede arealer efter samme principper som ved kabellægning i offentlig vej.

... Energinet.dk har ikke protesteret mod, at Energinet.dk selv skulle afholde sine udgifter til at beskytte ledningen, hvilket Energinet.dk efter det oplyste agter at gøre ved at lægge nogle særlige fliser ud, som energinet.dk har indkøbt til formålet.”

Forklaringer

Der er for landsretten afgivet forklaring af vidnerne Lars Lorensen, Per Christensen, Erik Jeppesen, Niels Christian Kofoed og Niels Gottlieb.

Lars Lorensen har forklaret, at han er stærkstrømingeniør og har arbejdet i en årrække hos NESAs, senest som teknisk direktør. Han arbejder i dag som selvstændig konsulent for Energinet.dk. Han har været bestyrelsesformand for LE34 I/S siden 2010. Han har arbejdet med elkabelnet, der blev aktualiseret af frygten for magnetfelter ved luftledninger. Hovedstadsprojektet havde til formål at omlægge luftledningerne til jordkabler, og heri indgik luftledningen fra Buddinge mod Hørsholm langs Lyngby-motorvejen. Der var tale om en investering i størrelsesordenen 1 mia. kr. Der opstod problemer med nedtagningen af luftledningen, da der kom en ændret lovgivning med krav om opsplitting af ejerforholdene til

transmissionsledninger og kraftværker. Kommunerne var meget interesserede i projektet, da det kunne frigøre arealer til bebyggelse, og da borgerne gerne ville slippe for generne fra luftledningerne. Deklarationen for 132kV elkabler er en standardaftale, som var blevet til efter forhandling mellem de interesserede parter. Han skulle orienteres, hvis der skulle aftales særlige vilkår. Deklarationen havde til formål at sikre, at ledningen kunne blive på en ejendom uforstyrret. Endvidere skulle den sikre ledningsejeren mod krav om flytning af ledningen på grund af ønsker om bebyggelse på arealet. Hvis grundejeren ønskede ændringer, forsøgte man altid at finde en praktisk løsning, men grundejeren skulle betale for eventuelle foranstaltninger, som var nødvendige for at beskytte ledningen. Det var ikke på tale, at Gentofte kommune skulle have betaling for placeringen af en jordledning.

Deklarationen fra 1962 fraviger også gæsteprincippet. Der har ikke været betaling mellem NESAs og kommunerne for deklARATIONERNE. Det har ikke været nævnt, at kommunerne har givet en gave ved vederlagsfrit at tillade deklARATIONERNE tinglyst. Kendelsen fra taksationskommissionen var overraskende, da den bryder med de hidtil gældende principper.

Per Christensen har forklaret, at han er stærkstrømsingeniør og har været ansat hos blandt andet NESAs og senest Energinet.dk. Han var projektchef hos NESAs og har deltaget i arbejdet angående ændring af motorringvej 3. Der var en standarddeklARATION, der blev anvendt, når der skulle indgås aftale med en grundejer om ledningsføring over den pågældendes ejendom. Der var tale om anlæg, som man forventede skulle forblive uden tidsbegrænsning. Det var meningen, at ledningen skulle forblive urørt, også selv om grundejeren måtte ønske en flytning ved opførelse af bygninger. Hvis der skulle ske en flytning, ville det blive for grundejerens regning. Der har ikke været sager, hvor en grundejer har fastholdt det synspunkt, at ledningen skulle flyttes for NESAs regning. Der har været diskussion om spørgsmålet i et par tilfælde. Det er forbundet med meget store udgifter at flytte en enkelt mast til en luftledning, da det vil påvirke ledningerne over en længere strækning. Der blev betalt erstatning til private grundejere, men kommunerne forlangte det ikke. Erstatningsbeløbene var beskedne og omhandlede blandt andet tab af afgrøder. Han har udarbejdet notatet om valg af kabeltrace og omfang af kabellægning for GLN-STAs. Kabellægning skulle være begrundet i hensyn til beboelsesejendomme og naturinteresser, for at der kunne opnås tilladelse til omlægning fra Energistyrelsen. Han anvendte ordet "beslaglæggelse", fordi man ved aftale lægger beslag på et areal. Kommunernes interesse var navnlig at få frigjort arealer til blandt andet ungdomsboliger. Der var også kommet nye regler, der krævede en sikkerhedsafstand til luftledninger på 50 meter til boliger på grund af de muli-

ge risici ved magnetfeltet. Der blev valgt styret underboring på genbrugspladsen i Gentofte kommune for at give brugerne færrest mulige gener. Gentofte kommune søgte at stille krav om en anden genetablering end den, som NESAs må tilbyde. Det var praktiske spørgsmål, som blev løst. Vejdirektoratet fik lejlighed til at øve indflydelse på kablets placering, herunder hvilken dybde det skulle nedgraves til af hensyn til et kommende vejprojekt. Vejdirektoratet kendte den standarddeklaration, som blev anvendt over for grundejere.

Erik Jeppesen har forklaret, at han blev ansat hos NESAs i 1997 med henblik på kabellægningsprojektet. Han ophørte hos NESAs i 2009 og har siden været ansat i LN I/S, hvor han arbejder med ekspropriationssager. En tinglyst servitut vedrørende luftledninger indebar, at grundejerne ikke kunne forlange en ledning flyttet, hvis grundejeren ønskede at opføre ny bebyggelse, som ville gøre en flytning af ledningen nødvendig. Der har været deklARATIONER på landbrugsejendomme, hvor det var aftalt, at ledningen skulle flyttes for NESAs regning, hvis grundejeren ville udvide sine bygninger. Det var kun Vejdirektoratet, der havde ret til at kræve fjernelse. Der har været mange henvendelser fra private grundejere, som har frafaldet ønsket om flytningen af ledninger, når de hørte, hvordan deklARATIONERNE skal forstås. DeklARATIONEN om 132kV ledningen har samme konsekvens for grundejeren som deklARATIONER om luftledninger. Erstatninger udbetalt til grundejere var typisk nogle få tusinde kroner. Gentofte kommune og de øvrige kommuner krævede ikke erstatning. Der var ikke tale om et "gavement". Vejdirektoratet var meget udførligt orienteret om projektet og havde indflydelse på placeringen af kablet. Han går ud fra, at Vejdirektoratet har haft kendskab til deklARATIONEN med Gentofte kommune. Antallet af deklARATIONER indgået mellem grundejere og forsynings-selskabet kan tælles i tusindvis.

Niels Christian Kofoed har forklaret, at han siden februar måned 2008 har været ansat i Gentofte kommune som park- og vejchef. Gæsteprincippet, som fremgår af vejloven, gælder i kommunen, og rettighederne giver kommunen ikke afkald på. Det er en praksis, der har været gældende i en årrække ifølge medarbejdere i afdelingen. Det er oplyst af blandt andet afdelingens landinspektør og en ingeniør, der begge har lang anciennitet. Det er i nyere aftaler med DONG udtrykkeligt anført, da DONG har spurgt, om kommunen vil frasige sig retten efter gæsteprincippet. Han har ikke kendskab til aftaler, der fraviger gæsteprincippet. Det er beklageligt, at kommunen ikke har kunnet finde det materiale, som er blevet efterspurgt til sagen angående genbrugspladsen. Han havde ikke kendskab til deklARATIONEN fra november 2006 før han fik kopien den 17. april 2013 fra kammeradvokaten. Det foranledigede, at sagen om Mariebjerg Kirkegård blev gennemgået. Brevet af 23. april

2013, som vidnet har underskrevet, er formentlig skrevet af Niclas Wildfang Andersen, men han haft en drøftelse med pågældende om sagen. Ole Phillip har været kontaktet af vidnets sekretær, og det blev oplyst af Ole Phillip, at han ikke havde nogen konkret viden om deklarationen. Gentofte kommune har i vidnets ansættelsestid tiltrådt en deklaration vedrørende et "privat" areal, hvor kommunen ikke har fraveget gæsteprincippet. Han er ikke bekendt med, at der er problemer med jordkablet på genbrugsstationsejendommen, da han har fået oplyst, at der vil blive etableret et dæk over ledningen. Han er ubekendt med, at der skulle være gavebetragtninger i overvejelserne om deklarationer, som er aftalt i forbindelse med luftledningernes omlægning til jordkabler.

Niels Gottlieb har forklaret, at han er civilingeniør og har været ansat i Vejdirektoratet siden 1996. Han har arbejdet med udvidelsen af Motorring 3, hvor projektering blev påbegyndt i 2001. Under anlægsfasen overgik han til at arbejde med Frederikssund-motorvejen. Mødet den 22. oktober 2002 omhandlede en række problemstillinger, hvor der var konflikt mellem vejprojektet og andre interessenter, herunder en mulig sløjfe hen over genbrugspladsen i Gentofte kommune. Sløjfen indgik i overvejelserne, fordi der kunne være et behov for en sammenfletning mellem Motorring 3 og Helsingør-motorvejen. Det blev efter mødet meddelt NESA, at henvendelse om sagen skulle ske til Vejdirektoratets distrikt øst. Vejdirektoratet foreslog, at elkablet blev placeret bag administrationsbygningen. Sløjfen blev skrinlagt, men den var fordelagtig set fra et trafikmæssigt synspunkt. Projekteringen skulle tage højde for, at Sløjfen senere skulle kunne etableres. Det var også vigtigt for bygning af en bro, hvortil der skulle anvendes kraner, hvornår der kunne lukkes for strømmen på nogle luftledninger. Tilladelse til at råde over et vejareal forudsætter et projekt, dvs. en ansøgning med tegningsmateriale. Der knyttes et fjernelsesvilkår til godkendelsen. Ledningen blev placeret som vist på en tegning af 9. december 2011. Vejdirektoratet har haft oplysning om linjeføringen for kablet, men er ikke nærmere gået ind i placeringen, herunder hvilken dybde kablet blev gravet ned i. Det skyldes, at det var Gentofte kommunes areal, der skulle bruges til placering af ledningen. Ved etableringen af ledningen skulle der være et samlepunkt, hvor ledningen er placeret relativt nær ved jordoverfalden. Dette samlepunkt er placeret på et sted, hvor rampen skulle passere.

Procedure

Energinet.dk har til støtte for den principale påstand 1 gjort gældende, at der med den aftale, som blev indgået mellem NESA og Gentofte kommune om kabelanlæggets tilstedevæ-

relse på matr.nr. 5 bf og 5 bg, og som fremgår af den tinglyste deklaration, er sket en fravigelse af gæsteprincippet. Det er i den forbindelse ikke afgørende, at der ikke er betalt for kabelanlæggets etablering i kommunens jord, idet kommunen – som medejer af NESA – ikke havde tradition for at afkræve elselskabet en sådan erstatning, og da det også uden erstatning er muligt at indgå aftale om en fravigelse af gæsteprincippet. Deklarationen afløste en tidligere tinglyst deklaration fra 1962 vedrørende luftledninger, som i praksis ikke lod sig flytte, og der blev heller ikke dengang betalt erstatning. Omlægningen til jordkabler skete som led i den almindelige energipolitiske udvikling, men indebar også en stor fordel for de berørte kommuner, herunder Gentofte kommune, dels ved øget forsyningssikkerhed, dels fordi et stort areal under luftledningsanlægget blev frigjort til f.eks. bygning af ungdomsboliger, således som det var tilfældet i Lyngby-Taarbæk Kommune. Der er således ikke tale om en situation, som kan sidestilles med et gaveløfte. Deklarationens ordlyd indeholder intet om, at NESA havde pligt til at flytte anlægget, hvis det lå i vejen, og det vil også i praksis være helt umuligt at flytte anlægget ved enhver ændret arealanvendelse. Deklarationen går derimod ud på at beskytte og fastholde den foretagne placering af kabelanlægget, herunder ved at pålægge grundejeren en række begrænsninger i anvendelsen af arealet ovenpå eller tæt ved ledningen og ved for egen regning at påvise eller om nødvendigt at frilægge kabelanlægget. Hertil kommer, at deklarationen giver ledningsejeren ret til at vedligeholde og udskifte kabelanlægget. Der er således tale om en permanent og ikke blot en midlertidig tilstedeværelsesret, som klart fraviger gæsteprincippet, hvilket også er lagt til grund i forhold til de mange private arealejere, som har fået tinglyst lignende deklarationer på deres grunde. Taksationskommissionen for Nord- og Midtjylland har i en kendelse af 3. november 2011 afgjort, at når der er pålagt arealejeren restriktioner vedrørende arealets anvendelse, så skal en sådan deklaration anses for i det hele at fravige gæsteprincippet. Dette må Gentofte kommune på baggrund af de langvarige drøftelser med NESA have været bekendt og indforstået med. Det er derfor Gentofte kommune, og efter ekspropriationen Vejdirektoratet, der skal afholde udgifterne til en ændring af vejprojektet som følge af ledningernes tilstedeværelse.

Selvom gæsteprincippet ikke kan anses for fraveget ved den tinglyste deklaration, kan Vejdirektoratet ikke kræve, at Energinet.dk skal betale for aflastningskonstruktionen, da der ikke er tale om "arbejde på ledninger" efter vejlovens § 106. Der er tale om et arbejde, som har til formål at undgå at fjerne eller flytte ledningerne, og derfor er et udslag af den beskyttelse, som Energinet.dk har krav på efter proportionalitetsprincippet. Hertil kommer, at Vejdirektoratet i de forhandlinger, der pågik inden fastlæggelse af kabeltracéet, havde

mulighed for at påvirke placeringen af kabelanlægget, uden at Vejdirektoratet gjorde brug heraf. Der er derfor ikke hjemmel til at pålægge Energinet.dk at betale udgifterne til aflastningskonstruktionen, hvorfor Energinet.dk skal frifindes for den af Vejdirektoratet nedlagte selvstændige påstand.

Da Energinet.dk's rettigheder ikke er blevet eksproprieret mod fuld erstatning, vil Vejdirektoratet også for fremtiden skulle respektere de rettigheder, som Energinet.dk har efter deklarationen, uanset om ledningerne ligger på gæstevilkår eller på "ikke-gæstevilkår". Det forhold, at Vejdirektoratet skal afholde udgifterne til aflastningsforanstaltningen indebærer ikke, at rettighederne bortfalder. Vejdirektoratet har ikke sagligt grundlag for at hævde noget andet, og det vil da også stride mod administrativ praksis på området og dermed udgøre en overtrædelse af den forvaltningsretlige lighedssætningsgrundlag.

Vejdirektoratet har til støtte for frifindelsespåstanden gjort gældende, at kabelanlægget, der er anbragt på Gentofte kommunes arealer, matr. nr. 5 bf og 5 bg, Vangede, er omfattet af gæsteprincippet. De er anbragt på arealet, uden at der blev betalt herfor, og der er ikke klare holdepunkter i den tinglyste deklaration for en antagelse om, at Energinet.dk på anden måde har sikret sig en bedre retsstilling end gæsteprincippet og således har opnået en egentlig tilstedeværelsesret, der går ud over, hvad gæsteprincippet indebærer. Der er således ikke grundlag for at antage, at kommunen har betragtet nedtagningen af luftledningerne og afløsningen af deklarationen fra 1962 som en del af aftalegrundlaget for anbringelsen af 132 kV ledningerne, endsiige som en form for vederlag for fravigelse af gæsteprincippet ved anbringelsen af de nye ledninger. Deklarationen må efter sin ordlyd anses for en sædvanlig ledningsservitut, hvorefter ledningerne ligger på gæstevilkår. Deklarationens vilkår om, at ledningsejeren til enhver tid har ret til uhindret at efterse, vedligeholde og udskifte det omhandlede anlæg, er et ganske almindeligt vilkår i denne type deklarationer og svarer i det væsentlige til vejlovens § 106, stk. 4, hvorefter projekter til lægning af nye eller ændringer i bestående underjordiske ledninger og til anbringelse eller flytning af stangrækker, lysstandere og lignende forinden arbejdets påbegyndelse skal godkendes af vejbestyrelsen. For så vidt angår deklarationens bestemmelse om, at der ikke må foretages vej eller terrænændringer uden forudgående aftale med ledningsejer, er der blot tale om en nærmere konkretisering af omsorgsforpligtelsen, således som det også fremgår af kommunens brev af 5. januar 2012 til Energinet.dk. Der er ikke herved hjemlet en ret for ledningsejer til at modsætte sig arealejerens påtænkte arbejder, men blot en pligt for arealejeren til at underrette ledningsejeren, så denne har mulighed for at vurdere projektets betydning for lednin-

gerne. På tidspunktet for tinglysning af deklARATIONEN kendte NESA til planerne om etablering af "Vintapperrampen" og kunne have taget højde herfor ved placeringen af kabeltracéet. Vejdirektoratet var ikke involveret i NESA's og kommunens drøftelser eller ansøgningen til Energistyrelsen herom. Den offentligretlige regulering af spørgsmålet om flytning af forsyningsledninger har ingen betydning for fortolkning af deklARATIONEN. Det forhold, at der ikke blev lyst nogen fjernelsesdeklARATION i relation til dette kabelanlæg, har ingen betydning, idet deklARATIONEN blev lyst på et areal, der ikke var pålagt byggelinjer.

Vejdirektoratet har i relation til den selvstændige påstand gjort gældende, at da der ved den tinglyste deklARATION ikke blev aftalt en fravigelse af gæsteprincippet, skal udgifterne til arbejdet vedrørende aflastningskonstruktionen betales af Energinet.dk såvel efter det ulovbestemte gæsteprincip som efter vejlovens gæsteprincip, jf. vejlovens § 106, stk. 1. Det er ikke afgørende for betalingsspørgsmålet, om den tekniske løsning kan karakteriseres som "arbejde på ledninger" i snæver forstand. Vejdirektoratet har i forbindelse med tilrettelæggelse af vejprojektet overholdt proportionalitetsprincippet. Arbejdet er ikke nødvendiggjort af vejprojektet som sådan, men er alene udført, fordi gæsteledningerne ikke flyttes og alene med henblik på at sikre Energinet.dk's ledningers fortsatte tilstedeværelse i arealet.

Vejdirektoratet har i relation til Energinet.dk's principale påstand 2 anført, at Energinet.dk's ledninger, der før ekspropriationen var beliggende i private arealer, matr. nr. 5bf og 5bg Vangede, også efter etableringen af aflastningskonstruktionen ligger som gæst i arealet. Energinet.dk har ikke løftet bevisbyrden for, at der i forbindelse med gennemførelsen af vejprojektet, hvorved ledningerne gik fra at være omfattet af det ulovbestemte gæsteprincip til at være omfattet af gæsteprincippet i vejlovens § 106, stk. 1, skete et statusskifte eller en forringelse af Energinet.dk's retsstilling, som medfører, at Energinet.dk lider et tab. Det følger af Højesterets praksis, at Vejdirektoratet som eksproprietar har samme rettigheder som den, der eksproprieres fra.

Landsrettens begrundelse og resultat

Det er i retspraksis antaget, at der gælder et gæsteprincip, der indebærer, at ledningsejeren som "gæst" skal bære ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af det areal, hvor ledningen er anbragt. Dette princip anvendes som en udfyldende regel, hvor der uden vederlag er givet tilladelse af arealejeren til en forsyningsvirksomhed til at anbringe en ledning på ejendommen.

Energinet.dk's principale påstand angår spørgsmålet, om gæsteprincippet er fraveget ved den deklaration, som blev tinglyst på Gentofte kommunes ejendomme i anledning af anbringelsen af jordkabler.

Det fremgår ikke udtrykkeligt af deklarationen, om der er aftalt en fravigelse af gæsteprincippet. Det er ubestridt mellem parterne, at der i overensstemmelse med deklarationens ordlyd ikke er betalt kontant erstatning til Gentofte kommune i anledningen af ledningernes placering på ejendommen. Det samme var gældende for den tidligere deklaration, som Gentofte kommune havde indgået med elforsyningselskabet om placering af luftledninger. Landsretten finder det ikke godtgjort, at nedtagelsen af luftledninger i sig selv skulle udgøre et sådant vederlag. Deklarationen indeholder bestemmelser, der giver ledningsejeren ret til "at anbringe og opretholde" ledningerne, og det er nærmere reguleret, hvorledes grundejeren må disponere over grunden i forskellige relationer, der kan være til fare eller ulempe for ledningsejerens interesser. Der er herved ikke taget stilling til, hvem der skal bekoste ledningsarbejder, som følger af en ændret arealanvendelse. Det kan på den baggrund ikke anses for aftalt, at der er givet ledningsejeren en bedre retsstilling end den, der følger af gæsteprincippet.

De afgivne vidneforklaringer, der ikke konkret belyser indholdet af eventuelle drøftelser mellem deklarationens parter, kan ikke tillægges betydning for forståelsen af deklarationens indhold.

Den omstændighed, at det for ledningsejeren kan være meget bekosteligt at flytte en ledning, hvis grundejeren har behov herfor, og pligten på grund af det store antal deklarationer, der er indgået på tilsvarende vilkår som den, der omhandles i denne sag, samlet set kan være af stor økonomisk betydning for ledningsejeren, kan ikke føre til et andet resultat. Der er herved lagt vægt på, at ledningsejeren ved etableringen af ledninger på gæstevilkår har kunnet undgå at betale kompensation til et stort antal grundejerne for den relativt sjældne omstændighed, at en ledning skal flyttes.

Vejdirektoratet frifindes derfor for Energinet.dk's påstand 1.

Efter ekspropriationen af arealet til vejformål er parternes forhold tillige reguleret af vejloven, herunder vejlovens § 106. Denne bestemmelse indebærer imidlertid ikke nogen æn-

dret retsstilling for parterne i relation til den aftalte deklaration, der således fortsat er gældende efter ekspropriationen i overensstemmelse med de i deklarationen nærmere bestemte vilkår og med den forståelse af gæsteprincippet som er anført ovenfor.

Herefter tages Energinet.dk's påstand 2 til følge.

Vedrørende Vejdirektoratets selvstændige påstand blev det mellem Energinet.dk og Vejdirektoratet aftalt, at en flytning af ledningerne kunne undgås ved en løsning, der indebærer, at der blev etableret en spunsvæg på begge sider af ledningerne, og der mellem spunsvæggene støbtes et betondæk. Vejdirektoratet har hermed medvirket til en løsning, der i økonomisk og teknisk henseende tilgodeså Energinet.dk's interesser.

Af vejlovens § 106, stk. 1, fremgår, at ledningsejeren skal bekoste "arbejder på ledninger", herunder flytninger af ledninger. Dette indebærer en pligt for ledningsejeren til at bekoste andre tekniske løsninger end fjernelse eller omlægning af ledninger, når disse løsninger er alternativer til en flytning eller omlægning. Der er ikke grundlag for at forstå bestemmelsen således, at det udførte arbejde, der er betegnet som en aflastningskonstruktion, ikke er "arbejder på ledninger".

Energinet.dk's subsidiære påstand kan derfor ikke tages til følge, og Energinet.dk skal anerkende pligten til over for Vejdirektoratet at betale for aflastningskonstruktionen i overensstemmelse med den af Vejdirektoratet selvstændigt nedlagte påstand.

Henset til sagens udfald, værdi og omfang skal Energinet.dk betale sagsomkostninger til Vejdirektoratet med i alt 100.000 kr., hvoraf 4.000 kr. ydes til dækning af retsafgift, mens 96.000 kr. skal dække rimelige udgifter til advokatbistand inkl. moms.

Th i k e n d e s f o r r e t :

Energinet.dk tilpligtes at anerkende, at Energinet.dk skal afholde udgifterne til etablering af aflastningskonstruktionen omkring 3 stk. 132 kV kabler på matr. nr. 5 bf og 5 bg Vangede, godkendt af Ekspropriationskommissionen vedrørende hovedlandevejsanlæg på Øerne ved forretningen den 7. oktober 2010.

- 22 -

Vejdirektoratet tilpligtes at anerkende, at Energinet.dk's rettigheder i henhold til deklarationen af 27. november 2006, tinglyst den 11. januar 2007, fortsat består efter ekspropriation til anlæggelse af ny forbindelsesrampe mellem Helsingørmotorvejen/Lyngby Omfartsvej og Motorring 3 (Vintapperrampen).

I øvrigt frifindes Vejdirektoratet.

I sagsomkostninger skal Energinet.dk inden 14 dage betale 100.000 kr. til Vejdirektoratet.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.

(Sign.)

— — —
Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den

(Sign.)

— — —
Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den 19. september 2013

Bjørn Sørensen
kontorfuldmægtig